

Innst. S. nr. 195

(2001-2002)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Ursula Evje og Arne Sortevik om å endre vilkårene i Statens lånekasse for utdanning slik at elever som tar fagutdanning i videregående skole, kan søke stipend og studielån i den verdiskapende del av sin utdanning

Dokument nr. 8:127 (2001-2002)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta de nødvendige lovendringer slik at lærlinger får mulighet til å ta opp studielån i Statens lånekasse for utdanning i den verdiskapende del av videregående utdanning."

Forslagsstillerne viser til at en lærlingelønn ofte ikke strekker til. Særlig gjelder dette lærlinger som må flytte hjemmefra for å få relevant praksis. Husleie kan ligge skyhøyt, spesielt i det sentrale østlandsområdet. Lærlinger har ikke rabattordning på kollektivtransport og får ikke studielån siden lønnen ligger over grensen på 5 000 kroner i måneden. Forslagsstillerne viser til at det er sterkt behov for å få flere mennesker til å velge yrkesfaglig utdanning, og mener det er viktig at lærlingene får økonomiske rammer til å greie seg i hverdagen. Forslagsstillerne er også opptatt av at en ved å åpne for lån og stipend til lærlinger, også gir et signal om at yrkesfaglig og teoretisk utdanning er likeverdig.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, er kjent med at

lærlinger også i dag har rett til stipend og lån, på linje med andre elever i videregående opplæring. Imidlertid på grunn av at lærlinger til forskjell fra elever har en lærlingelønn, går 60 pst. av hver krone tjent i lærlingelønn til fratrukk i utdanningsstipend og lån. Siden lærlingelønn regnes som såkalt arbeidsfri inntekt, gjelder ikke grensen på 5 000 kroner for lærlingelønn.

Flertallet viser til at det i St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 4 (2001-2002) varsles at Utdannings- og forskningsdepartementet vil foreta en helhetlig gjennomgang av støtteordningene fra Lånekassen til unge i ordinær videregående utdanning. Flertallet avventer derfor å vurdere realiteten i forslaget i forbindelse med denne gjennomgangen, og ber om at departementet særlig evaluerer om det er behov for endringer i støtteordningene som gjelder lærlinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har som mål at elever og lærlinger skal slippe å ta opp lån, og vil derfor i forbindelse med gjennomgangen av støtteordningene arbeide for å bedre stipendordningene i videregående opplæring. Disse medlemmer mener lærlinger må ha de samme rabattordningene som skoleelever.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, og representanten Jan Simonsen, vil understreke at lærlinger ikke blir behandlet verken som arbeidstakere eller som studenter under opplæring. Dette skaper selvstendige problemer i de tilfeller hvor den enkelte lærling ikke kan bo hjemme hos sine foreldre. Disse medlemmer vil også vise til det faktum at leiepriser for husvære varierer mye fra landsdel til landsdel. Denne store variasjonen er en meget stor belastning for

lærlinger, spesielt de som har kontrakt med firmaer lokalisert i områder med stort press på boligmarkedet.

Disse medlemmer viser til at det av hensyn til behovet om en god rekruttering av ungdom til yrkesrettet opplæring må legges til rette for at ungdom som velger slik utdanning får likeverdige muligheter til lån og stipend i Statens lånekasse for utdanning. En likeverdig mulighet må gis uavhengig av elevmessig status, lærlingeinntekt, alder, foreldrenes inntekt eller om de bor hjemme hos sine foresatte eller ikke.

Disse medlemmer har merket seg statsrådets presiseringer i brev datert 23. mai 2002, men anser ikke at disse anførselene rokker ved dokumentets hensikt. De maksimalgrenser, avkortningsregler og behovsprøvinger som blir beskrevet i brevet fra statsråden skaper nettopp de forhold som blir tatt opp i Dokument nr. 8:127 (2001-2002).

Disse medlemmer viser til at dagens ordninger gir en lærlingeinntekt som ofte blir for knapp til å dekke de faktiske utgifter, og slik at stipend- og låneordninger i Lånekassen avkortes etter ulike kriterier som beskrevet av statsråden. Samlet gir denne praksis etter disse medlemmers forståelse en svak økonomi for lærlinger og vil kunne virke negativt på rekruttering til fagutdanninger. Disse medlemmer viser for øvrig til Dokument nr. 8:127 (2001-2002) og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta de nødvendige lovendringer slik at lærlinger får anledning til å søke stipend og lån uten regler for avkortning og behovsprøving."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener videregående skole skal være gratis for alle elever og lærlinger, og viser til at et flertall i Stortinget gikk inn for fullstipendiering for elever i videregående skole, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (1995-1996). Elever som er nødt til å ta opp lån i videregående skole utgjør en stor andel av låntakerne i Lånekassen som misligholder studielånene. Disse medlemmer mener at en ordning med fullstipendiering også skal omfatte lærlinger.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen:

Stortinget ber Regjeringen foreta de nødvendige lovendringer slik at lærlinger får anledning til å søke stipend og lån uten regler for avkortning og behovsprøving.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:127 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentant Ursula Evje og Arne Sortevik om å endre vilkårene i Statens lånekasse for utdanning slik at elever som tar fagutdanning i videregående skole, kan søke stipend og studielån i den verdiskapende del av sin utdanning - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke,- utdannings- og forskningskomiteen, den 28. mai 2002

Rolf Reikvam
leder

Eva M. Nielsen
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær